sidet. Humida vero adhuc & viridis propter aqueæ humiditatis admistionem multo semine inferior est: adeoq; tunc mordacitas eius moderata est, vt cu- pane ea vti liceat, ceu obsonio. Plura Dioscorides libro 2.cap.141. Plinius libro 20.cap. 13. Galenus lib.7. cap.8. de simpl.medic. facultat. Simeon Sethi in Syntagm. & Auicenna 2. Canon. capite 509.

DE CHELIDONIA.

CAPVT LXXI.

Mac.lib. 2. cap.29.

Cæcatis pullis hac lumina mater hirundo, (Plinius vt scripsit) quamuis sint erutа, reddit.

Notatu dignũ est, quod hic ex Plinio de chelidonia refertur, nempe ipsam pullis hirundinum visum restituere. Locus est libro 25. cap. 8. vbi sic scriptum reliquit: Animalia quoq; inuenere herbas, inprimisq; chelidoniam. Hac enim hirundines oculis pullorum in nido restituunt visum, vt quidam volunt; etiam erutis oculis. Meminit eiusdem etiam lib. 8.cap. 27. his verbis: Chelidoniam visui saluberrimam hirundines monstrauere, vexatis pullorum oculis illa medentes. Hoc nomen, vt lib. 2.cap.165. Dioscorides testatur, sibi videtur vendicasse, quod aduentu hirundinum exoriatur; & discessu emarcescat. Sunt qui narrant hirundines excæcatis pullis, admota herba visum restituere, inquit idem. Hinc cognitum est succum eius hominum oculis quoq; mederi, vtiq; in quibus crassum quiddam in pupilla colligitur, digestione atq; discussione indigens. Hinc igitur edocti medici chelidoniam omnibus fere oculorum remediis pro visus claritate admiscere solent. Herba est

nota, crocei succi, cuius inuentionem hirundinibus ob id quoque attribuunt, quod pulli earum sæpius quam vlli aliarum auium in cæcitatem incidant. Hirundinum enim stercus chelidoniæ oppositum præstat: excæcat namque, si calidum in oculos decidat, & præcipue matrum. Quod etiam sacræ testantur literæ: nam Tobiæ 2. seniorem illum hoc stercore excæcatum fuisse legitur. Cõr. Cel. libro 6. capite 6. fabulam putat, per parentes oculos herba restitui, qui per se sanescant. Chelidonia tertii est ordinis absoluti iam: idque tum in calfaciendo, tum in siccando. Attrahit igitur, discutit & consumit. Radix trita & in vino decocta caput columellamque frigidorum humorum à capite descendentium multitudine laxatam, ac linguæ radici atque faucibus incumbentem expurgat, si exurgentem inde fumum infundibulo adhibito æger admittat, & vinum deinde gargarizet. Cum aniso & vino albo pota medetur regio morbo, & vlceribus quæ serpunt: impolita cum vino, aut manducata, dentium dolorem sedat. Plura Galenus libro 8. capite 172. de simpl. med. facult.

DE SALICE.

CAPVT LXXII.

Mac. lib. 2. capit. 16. & libr. 2. c. 35. Idem lib. 4. cap. 11.

Auribus infusus vermes succus necat eius,
Cortex verrucas in aceto cocta resolvit.
Huius flos sumptus in aqua frigescere cogit
Instinctus Veneris cunctos acres stimulantes.
Et sic desiccat, vt nulla creatio fiat.

Tria hoc loco de Salice traduntur. *Primum*, quod succus eius auribus instillatus vermes interficiat, & maxime quidem, si is sit ex foliis & cor-

cortice expressus. Amarum enim quiddam in se habet & acerbum. Idem quoque cum rosaceo in calice punici calfactus, aurium doloribus & saniei medetur.

Secundum, quod cortex eius in aceto decoctus verrucas pellat. Hanc rem Dioscorides libro primo, capite 115. sic tradidit: Corticis cinis admisto aceto maceratus, illitu clauos & callos tollit. Est enim vis eius admodum desiccatoria, sed ita tamen, vt morsu abstineat: habet vero etiam quandam adstrictionem. Auicenna capite 541. secund. Canon. eundem effectum portulacæ quoque tribuit: Ex ea, inquiens, tricantur verrucæ & eradicat eas non qualitate, sed naturali quadam facultate.

Tertium, quod flos salicis conceptus prohibeat, & hoc certe ob vim desiccatoriam & astrictionem. Hoc ipsum autem ἀτυκληψίαν ἐργάζεσθαι Dioscorides dixit, hoc est, facere vt mulier non concipiat. Non autem solum mulierum conceptus prohibet salicis semen, siue fructus, siue flos velut hic appellatur, sed etiam instinctus Veneris omnes hebetat ac resiccat, etiam in viris, vt generare nequeant. Atque hoc ipsum Democritus quoque apud Constantinum Cæsarem libro 11. capite 14. tradit his verbis: Qui fructus salicis appellatur, pabulo pecorum admixtus, ipsa pinguefacit. Tritus autem & in potu acceptus ab homine steriles facit: ex quo & Homerus ὀδυσσ. κ. ait:

Μακραὶ τ' αἴγειροί τε ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.

Id est:

Et grandes populi & salices fructū perimētes.

Verum Theophrastus libro 3. cap. 2. de historia plantarum, & Plinius libro 16. cap. 16. vocem ἀλεσίκαρπος non sic accipiunt dicta ab Homero, vt significet fructuum ac seminum humanorum perditionem, sed ipsius arboris. Plinii verba hæc sunt: Oeyssime autem salix amittit semen, antequam omnino maturitatem sentiat, ob id dicta ab Homero frugiperda: secutaque ætas scelere suo interpretata est sententiam, quando semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse constat. Hæc fere Ianus Cornarius in cap. 11. lib. 4. Macri. Didymus antiquissimus Homeri interpres ita ex Theophrasto de salice refert: ὁ καρπὸς τῆς ἴτέας πινόμενος ἀφανίζει τὴν γονὴν τῶν ἀνθρώπων. Id est: Fructus salicis potus genituras hominum demolitur. Plura de Salice Galenus lib. 6. de simpl. med. facult. cap. 155. & Auicenna 2. Canon. cap. 326. & 686.

DE CROCO.

CAPVT LXXIII.

Confortare crocum dixerunt exhilarando, Artus defectos reficitque, hepar reparatque.

Hic agitur de proprietatibus quibusdam Croci. Ac primo quidem corpus roborare dicitur, eique lætabundam quandam conciliare alacritatem iucunditatemve, præcipue si quis eo modice vtatur. Immoderatius enim sumptus, ponderе nimirum trium drachmarum, lethalis est.

Deinde vero membra defecta, id est, debilia ac prostrata reficere, inque vigorem suum restituere traditur. Superat enim in eo calfaciens & qualitas & facultas, vt tota eius essentia secundi

sit

sit ordinis excalfacientiũ, & primi exiccantium: proinde concoquendi, maturandi, emolliendi, aperiendi, & discutiendi vim quandam habet, adiuuante scilicet & paucula quadam adstrictione. Cor non parum exhilarat, ipsumq; adeo ac simul etiam hepar atque alias corporis partes, ob insidentem nimirum adstrictionem ita corroborat, vt nõ facile dissolui queant, obstructionesq; tollit. Quinetiam stomachum moderato calore suo firmat, eiusq; tum coquẽdi, tum distribuendi facultatem adiuuat. Immodice tamen illo vtendum non est: quippe qui ita nauseam facile moueat, & cibi inappetentiam, Græci ἀνορεξίαν vocant, efficiat: siquidem aciditatem in ventriculo extinguit, quæ præsertim appetentiam excitat. Siccando mediocriter dispositionibus pectoris phthisicis auxiliatur, putredines corrigit, anhelitum felicem reddit, eiusque instrumenta corroborat. Nam si vsus ipsius mediocris fuerit, facilem respirationem & amabilem coloris bonitatem facit: sin vero citra modum ⏑, pallorem inducit, cerebrum infestat, capitis dolorem commouet, sensus obtenebrat, & oculos hebetat. Vino impositus vehementer inebriat, adeoq; exhilarat, vt insaniam maxime alacrem & lætabundam pariat. Si quis vero ex passo biberit, crapulam non sentiet. Additur in potiones, quæ interaneorum causa temperantur. Pituitosa vitia & lethargica sanat. Somnum conciliat, Venerem stimulat, menses & vrinam ciet. Mulieribus difficulter parientibus in potu duarum drachmarum pondere exhibitus, partum accelerat. Illitus cum humano lacte visum abstergit, & oculorum fluxiones cohibet. Aurium reme-

diis vtilissimus est. Vergentes ad ignem sacrum inflammationes inunctus lenit. Vuluæ sedisq; cataplasmatibus vtiliter inditur. Plura Dioscorides lib. 1. cap. 25. Plin. lib. 21. cap. 20. Galenus lib. 7. de simpl. medic. facult. cap. 75. Simeon Sethi in Syntagmate, Serapion cap. 173. simpl. & Auicenna lib. 2. Cano. cap. 129.

DE PORRO.

CAPVT LXXIIII.

Mes. lib. 1. cap. 6.

Reddit fœcundas mansum persæpe puellas:
Manantemq; potes naris retinere cruorem,
Vngius si nares intus medicamine tali.

Duæ hoc in loco Porri referuntur proprietates. Ac prior quidem, quod imprægnandi facilitatem vtentibus mulieribus pariat, atque ne abortiant grauidæ prohibeat. Quod sane magni etiam Hippocratis autoritate Plin. lib. 20. cap. 6. in hunc modum scribens confirmat: Hippocrates de morb. mulieb. lib. 1. & 2. & alibi sæpius, sine alia mixtura dari iubet, vuluasq; contractas aperiri putat: fœcunditatem etiam fœminarum hoc cibo augeri. Idq; non in cibo tantum siue potu, sed illitum quoq; & foris admotum præstat. Coquitur enim in aceto & marina aqua coma eius, decoctoq; illo insidentium fœminarum præcluſi duratiq; loci vtiliter fouentur. Folia quoq; porri muliebres locos, qui nimio humore madescentes fœtum haud continere valent, egregie purgant. Item ex abortu profluuia sistit, poto succo cum lacte mulierum.

Altera, quod sanguinem è naribus erumpentem sistat: & maxime quidem succus eius cum aceto, addito thure aut eiusdem manna, vel galla

aut

aut mentha. Idem quoq; sanguinem reiicientibus cum gallæ aut thuris farina, vel acaciæ auxilio est. Quinetiam potæ seminis drachmæ duæ cum paribus myrti baccis veteres sanguinis ex pectore reiectiones sanant. Acrimoniam enim quandam habet porrũ, & adstringendi aliquam vim, sed semen acrius est. Plura supra, cap. 13.

DE PIPERE.

CAPVT LXXV.

Quod piper est nigrum, non est dissoluere pigrum,
Phlegmata purgabit, concoctricemq; tuuabit.
Leucopiper stomacho prodest: tussiq; doloriq;
Vtile, præueniet motum, febriq; rigorem.

Agitur hoc in loco de triplici genere piperis, longo scilicet, albo, & nigro. Et fructus quidem, vt lib. 8. cap. 42. de simpl. med. fac. Galenus memoriæ prodidit, nuper admodum germinantis arboris, oblongum est piper, maturo humidius: humiditatis eius indicium est, quod facile repositum perforetur, ac non protinus mordicet, sed post paulo incipiat, verum plusculum duret. Fructus veluti acerbus immaturusq; albũ est piper, nigro quidẽ acrius. Nam illud iam quasi superassatum est, & superexiccatũ. Longum quidem piper, μακρὸν Græci, album λεύκον, nigrũ μελανπέπερι vocant. Sane prioribus duobus versibus tres nigri comprehenduntur proprietates.

Prima, quod in dissoluendo non sit pigrum, hoc est, crassos, glutinosos ac frigidos humores, flatuososq; spiritus egregie discutiat. Valenter enim tum excalfacit, tum desiccat, ordine nimirum tertio completo.

Secunda, quod phlegmata expurget: Viscidam

enim pituitam: quæ in interiore corpore, nempe in thorace, pulmone & intestinis residet, concoquendo atq; extenuando dissipat expellitq;.

Tertia, quod plurimum adiumenti concoctoriæ adferat facultati. Hoc ipsum Dioscorides etiam libro 2. cap. 145. his confirmat verbis: Somnum, inquiens, & appetentiam cibi conciliat, concoctionem adiuuat: vtunturq; ob id eo ad intinctus. Porro ad eum vsum melius est longum: quippe quod, Galeno lib. 4. cap. 10. de sanitate tuenda teste, flatuosi spiritus crassitudinem soluit, & quæ in præcordiis pigra cessant, ad ventrem depellit, & concoquendis, quæ sumpseris, subuenit. Posterioribus duobus versibus quinq; albi piperis referuntur vtilitates.

Prima, quod stomacho conferat: ipsum enim, vt Galenus eodem, quo antea loco testatur, supra duo reliqua genera roborat.

Secunda, quod linctu potuq; tussientibus opituletur: præsertim si ex frigido & crasso humore tussis euenerit: eum namque piper album calfacit, incidit, & dissoluit. Pari modo & cunctis aliis frigidis, & à pituita ortis pectoris vitiis succurrit.

Tertia, quod dolori subueniat: idque intelligendum vel de dolore pectoris, vt iam dictum est, vel de dolore flatuoso. Potum enim cum melle & recentibus lauri foliis, flatuosos spiritus & tormina discutit.

Quarta, quod præsumptum febrium accessiones, siue exacerbationes, προξυσμὰς Græci vocant, auertat: & hoc quidem in febribus frigidis. Earũ namq; materiam excalfaciendo quodammodo dissipat & expellit.

Quinta,

Quinta, quod febrium horroribus circuitu repetentibus siue potu, siue illitu subueniat. Neruos enim & musculos caliditate sua vehementer roborat, & in eis residentem materiam consumit. Hinc est, quod lib. 3. cap. 1. Macer in hunc modum cecinerit:

Quodq; mouere solet frigus periodica febris
Compescit, febris si sumitur ante tremorem.

Illud ipsum 2. Cano. cap. 556. Auicenna innuere etiam voluit, inquiens: Fricando fit inunctio ex ipso cum vnguento, & confert rigori. Eiusq; rei exempla sunt apud eundem 1. 4. tract. 2. cap. 12. Et hæ certe facultates non albo tantum piperi, sed & reliquis quoq; generibus conueniunt. Liberalior piperis vsus, quemadmodū est apud Aristotelem, sect. 1. probl. 44. vrinas prolicit, parcior autem aluum deiicit: è contrario vero scammonia. Piper caliginem, quæ oculis obuersatur, absterget. Serpentium morsibus auxiliatur: Anginæ eo & melle conuenienter perunguntur. Cum vua passa manducatum, pituitam à capite elicit. Strumas cum pice discutit. Vitiligines ex nitro emaculat. Plura Plinius lib. 12. cap. 7. & Serapion cap. 735. de simpl. med. fac.

DE GRAVITATE auditus.

CAPVT LXXVI.

ET mox post escam dormire, nimiúq; moueri,
Ista grauare solent auditus, ebrietasq;.

Hic tria recensentur, quibus auditus prægrauari solet.

Primum, cibus, quem somnus statim excipit, & maxime quidem, si ventriculus eo distentus